

ASIA Lastensuojelun asiakassuunnitelman laatiminen viivästyi

KANTELU

Kantelija on arvostellut oikeuskanslerille osoittamassaan 5.2.2018 päivätyssä kantelussa Turun kaupungin lastensuojeluviranomaisten ja lastensuojelulaitoksen menettelyä. Hän on arvostellut vuonna 2003 syntyneen poikansa kohtelua sekä kysynyt, miten viranomaiset voivat pitkittää poistumisilmoituksen tekemistä lapsesta. Hän on arvostellut myös pojan hakemista hänen luotaan keskellä yötä. Kirjoituksen mukaan pojan sijaishuollon asiakassuunnitelman lähettäminen hänelle oli viivästynyt. Kantelija on arvostellut myös huostaanoton jatkamista, vaikka hän on katsonut vanhemman olosuhteiden olennaisesti muuttuneen.

Kantelija on osoittanut oikeuskanslerille 30.7.2018 päivätyn lisäkirjoituksen, jonka mukaan pojalla oli ollut uusia ”hatkareissuja”, viimeisin 17.7.2018.

SELVITYS

Turun kaupunginlakimies on 24.7.2018 päivätyn kirjeensä liitteenä toimittanut vs. palvelualuejohtajan 9.7.2018 päivätyn selvityksen, sosiaalityöntekijän 3.7.2018 päivätyn selvityksen, vs. johtavan sosiaalityöntekijän 3.7.2018 päivätyn selvityksen ja lastensuojelulaitoksen johtajan 27.6.2018 antaman selvityksen. Lisäksi liitteenä on pojan lastensuojelua koskevia asiakirjoja.

Jäljennökset saadusta selvityksestä lähetetään kantelijalle tiedoksi tämän päätöksen ohessa.

Selvityksissä on otettu kantaa kantelussa arvosteltuun äänen korottamiseen keskustelussa kantelijan pojan kanssa lastensuojelulaitoksessa. Selvitysten mukaan aikuisten ja lasten kesken asiat pyritään hoitamaan ääntä korottamatta, mutta hetkellisesti aikuinen on voinut korottaa ääntään huomion saamiseksi tai tilanteen rauhoittamiseksi. Jälkikäteen tilanne on käyty läpi lapsen kanssa. Kantelijan poika ei ollut osannut sanoa syytä karkureissuilleen. Hän ei ole myöskään tuonut esiin, että aikuiset olisivat korottaneet hänelle ääntään tai että hän olisi kokenut aikuisten käytöksen lastensuojelulaitoksessa ahdistavaksi. Sosiaalityöntekijällä ei ollut tiedossa myöskään, että muut lastensuojelulaitokseen sijoitetut lapset olisivat kertoneet aikuisten huutavan tai korottavan ääntään heille.

Lastensuojelulaitoksen selvityksen mukaan pojan jäätyä palaamatta laitokseen 1.2.2018 kotiintuloaikaan mennessä häntä oli yritetty tavoittaa ja poistumisilmoitus oli tehty heti, kun häneen ei enää saatu yhteyttä ja oli arveltu, ettei hän viesteistä huolimatta ole palaamassa lastensuojelulaitokseen lähietkinä. Laitoksen ohjaaja oli ollut yhteydessä sosiaalipäivystykseen 1.2.-2.2.2018 yöllä ja sosiaalipäivystys oli sen jälkeen tehnyt poliisille virka-apupyynnön. Laitoksen ohjaaja ja sosiaalipäivystäjä olivat olleet yhteydessä vielä myöhemmin samana yönä. Laitoksen ohjaaja oli myös muissa tilanteissa, joissa poika oli luvattomasti poistunut sijaishuolto-paikasta tai jättänyt sovitusti palaamatta sinne, ollut yhteydessä sosiaalipäivystykseen, mistä oli tehty virka-apupyynnö poliisille.

Tuolloin 1.2.-2.2.2018 välisenä yönä oli päädytty siihen, että poika haetaan kantelijan luota yöksi lastensuojelulaitokseen. Tähän oli päädytty osin siksi, ettei ollut takeita, että poika palaa aamulla laitokseen, ja osin siksi, ettei poika ollut kantelijan luona yökylässä muutoinkaan. Myös pojan aiempi karkailuhistoria oli vaikuttanut asiaan.

Sosiaalityöntekijän mukaan hänellä ei ollut lastensuojelulaitoksen antaman selvityksen perusteella aihetta epäillä, että laitoksessa olisi menetelty väärin pojan asioissa.

RATKAISU

Perustuslain 108 §:n 1 momentin mukaan oikeuskanslerin tulee valvoa, että tuomioistuimet ja muut viranomaiset sekä virkamiehet, julkisyhteisön työntekijät ja muutkin julkista tehtävää hoitaessaan noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 3 §:n 1 momentin mukaan oikeuskansleri käsittelee hänelle osoitettuja kirjallisia kanteluja ja viranomaisten ilmoituksia. Lain 4 §:n 1 momentin mukaan oikeuskansleri tutkii kantelun, jos on aihetta epäillä oikeuskanslerin valvontavaltaan kuuluvan henkilön, viranomaisen tai muun yhteisön menettelleen lainvastaisesti tai jättäneen velvollisuutensa täyttämättä taikka jos oikeuskansleri muusta syystä katsoo siihen olevan aihetta.

Lastensuojelulain (417/2007) 30 §:ssä säädetään asiakassuunnitelmasta. Pykälän 1 momentin (1302/2014) mukaan lastensuojelun asiakkaana olevalle lapselle on tehtävä asiakassuunnitelma. Pykälän 2 momentin (1302/2014) asiakassuunnitelma on laadittava ja tarkistettava, ellei siihen ole ilmeistä estettä, yhteistyössä lapsen ja huoltajan sekä tarvittaessa lapsen muun laillisen edustajan, vanhemman, muun lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavan taikka lapselle läheisen henkilön sekä lapsen huoltoon keskeisesti osallistuvan tahon kanssa. Asiakassuunnitelmaan kirjataan ne olosuhteet ja asiat, joihin pyritään vaikuttamaan, lapsen ja hänen perheensä tuen tarve, palvelut ja muut tukitoimet, joilla tuen tarpeeseen pyritään vastaamaan, sekä arvioitu aika, jonka kuluessa tavoitteet pyritään toteuttamaan. Asiakassuunnitelmaan on kirjattava myös asianomaisten eriävät näkemykset tuen tarpeesta ja palvelujen sekä muiden tukitoimien järjestämisestä. Asiakassuunnitelma on tarkistettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran vuodessa.

Pykälän 3 momentin mukaan huostaanotettua lasta koskevaan asiakassuunnitelmaan kirjataan lisäksi sijaishuollon tarkoitus ja tavoitteet, erityisen tuen ja avun järjestäminen lapselle, hänen vanhemmilleen, huoltajilleen tai muille lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaaville henkilöille. Lisäksi suunnitelmaan kirjataan, miten toteutetaan lapsen yhteydenpito ja yhteistoiminta lapsen vanhempien ja muiden hänelle läheisten henkilöiden kanssa ja miten samalla otetaan lapsen edun mukaisella tavalla huomioon tavoite perheen jälleenyhdistämisestä. Huostaanotetun lapsen vanhemmille on laadittava vanhemmuuden tukemiseksi erillinen asiakassuunnitelma, jollei

sen laatimista ole pidettävä tarpeettomana. Suunnitelma laaditaan tarvittaessa yhteistyössä muun sosiaali- ja terveydenhuollon kuten päihde- ja mielenterveyshuollon kanssa.

Hallintolain 23 §:n mukaan asia on käsiteltävä ilman aiheutonta viivytystä.

Kantelun mukaan pojan lastensuojelun sijaishuollon asiakassuunnitelma oli tehty 6.9.2017, ja se oli voimassa 28.2.2018 saakka. Suunnitelma oli lähetetty kantelijalle vasta 15.11.2017. Sosiaalityöntekijän selvityksen mukaan pitkään ruuhkautuneen työtilanteen vuoksi kirjallisten asiakassuunnitelmien valmistuminen on voinut viivästyä ja näin oli tapahtunut kantelijan pojan kohdalla. Sosiaalityöntekijä toi esiin, että kantelija oli kuitenkin itse ollut osallisena pojan asiakassuunnitelman neuvottelussa, ja näin ollen tietoinen sovitusta asioista. Asiakirjojen mukaan uusi asiakassuunnitelma oli tehty 2.3.2018, ja kantelija oli ollut tapaamisessa läsnä. Sosiaalityöntekijän mukaan suunnitelma on lähetetty kantelijalle.

Edellä mainittu hallintolain 23 §:n säännös ja hyvän hallinnon toteutuminen edellyttävät, että viranomaisen toimittaa asiakassuunnitelman oma-aloitteisesti huoltajille ilman aiheutonta viivytystä. Asiakassuunnitelma on tärkeä asiakkaan neuvonnan, tiedonsaannin ja oikeusturvan kannalta muun muassa tarpeellisten tukitoimien toteutumisen ja vaikutusten arvioimiseksi. Suunnitelma on myös olennainen asiakirja selventäessään lapsen ja tämän huoltajan tilannetta, kuten esimerkiksi kantelijan tapauksessa.

Huostassapidon kestosta ja lakkaamisesta säädetään lastensuojelulain 47 §:ssä (1380/2010). Pykälän mukaan huostaanotto on voimassa toistaiseksi. Kun 40 §:n mukaista huostassapidon ja sijaishuollon tarvetta ei enää ole, 13 §:n 2 ja 3 momentin mukaan määräytyvän viranhaltijan tulee tehdä päätös huostassapidon lopettamisesta lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän valmisteltua asian. Huostaanoton edellytysten lakkaamisesta huolimatta huostassapitoa ei kuitenkaan saa lopettaa, jos lopettaminen on 3 momentissa tarkoitetulla tavalla selvästi vastoin lapsen etua. Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän on arvioitava huostassapidon jatkamisen edellytykset asiakassuunnitelman tarkistamisen yhteydessä, lapsen tai huoltajan hakiessa huostassapidon lopettamista tai kun se muutoin osoittautuu tarpeelliseksi. Harkittaessa lapsen etua huostassapidon lopettamista koskevassa asiassa on otettava 4 §:n 2 momentissa mainitun lisäksi huomioon sijaishuollon kesto-aika, lapsen ja sijaishuoltoa antavan välillä vallitsevan kiintymyssuhteen laatu, lapsen ja hänen vanhempiansa välinen kanssakäyminen sekä lapsen mielipide.

Kantelija on katsonut, että hänen olosuhteensa ovat muuttuneet. Kuitenkaan hän ei ole saanut selkeää vastausta siihen, millaiset olosuhteet pitäisi olla, jotta lapset voisivat palata kotiin. Sosiaalityöntekijä on selostanut asiaa selvityksessään ja todennut, että hän ei ole ollut tietoinen siitä, että kantelija on toivonut tästä asiasta enemmän keskustelua. Selvityksen mukaan sosiaalityöntekijä oli ollut kantelijaan puhelimitse yhteydessä 2.7.2018, jolloin oli keskusteltu huostaanoton perusteista ja huostaanoton purun hakemisesta. Kantelija oli kertonut, että hänellä on asianajaja, joka hoitaa asiaa.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Turun kaupungin lastensuojeluun ja perhesosiaalityöhön 6.11.2018 tekemälläni tarkastus- ja ohjauskäynnillä kävi ilmi, että lastensuojelulain mukaisia asiakassuunnitelmia ei ollut kyetty tekemään kaikille asiakkaana oleville lapsille, minkä lisäksi suunnitelmat olivat laadultaan eritasoisia ja niiden ajantasaisuus vaihteli. Kaupungin mukaan asiantilan parantamiseksi oli tarkoitus, että sosiaaliohjaaja toimisi vuoden loppuun saakka sosiaalityöntekijöiden apuna suunnitelmien kirjaamisessa ja niiden tasalaatuisuutta oli tarkoitus parantaa mallisuunnitelmalla.

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

Nyt kysymyksessä olevassa kanteluasiassa asiakassuunnitelman kirjallinen laatiminen ja lähettäminen sijaishuollossa olevan lapsen huoltajalle on viivästynyt.

Kiinnitän Turun kaupungin lastensuojelun huomiota siihen, että lastensuojelulain mukaiset asiakassuunnitelmat tulee laatia ja lähettää asianosaisille viivytyksettä.

Kantelu ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Irma Tolmunen